

Romerne og germanerne

(side 47-59)

Karakteriser jernalderen

Side 54-58 kan du læse om Danmark i jernalderen.

- Hvad levede man af i Danmark?
- Beskriv, hvordan en landsby så ud.
- Hvilke forskellige befolkningsgrupper var der i en landsby?
- Find fem ord fra kapitlet, som du synes karakteriserer jernalderen i Danmark.

Hvem er hvem?

Træk streger fra navnene til de rigtige beskrivelser.

Arminus •	• Den sidste romerske kejser (blev afsat i 476)
Julius Cæsar •	• Erobrede Gallien
Octavian •	• Germansk høvding. Leder af germanerne i det såkaldte Varusslag år 9
Publius Varus •	• Græsk konge
Pyrrhos •	• Leder af romersk provins i det nuværende Nordtyskland.
Begik selvmord efter et alvorligt nederlag til germanerne i år 9
Romulus Augustus •	• Tog magten i Romerriget og blev tildelt navnet Augustus (Den Ophøjede)

Hvad betyder ordene?

Træk stregerne fra ordene til de rigtige beskrivelser.

Etruskerne •	• Et folk, der boede i den nordlige del af Italien
Gælisk •	• Et mongolsk hyrde- og krigerfolk
Hunnerne •	• Germansk folk fra det nuværende Danmark og Nordtyskland
Kimbrenne •	• Germansk folk fra det nuværende Danmark og Nordtyskland
Proletariat •	• Keltisk sprog
Senatet •	• Magtfuld forsamling i Romerriget
Teutonerne •	• Noget den romerske hærfører kører igennem i sin stridsvogn (billedet side 48)
Triumfbue •	• Slag mellem en romersk hær og germanerne syd for Osnabrück i år 9.
Romerne led et katastrofalt nederlag
Triumvirat •	• Tre dele magten
Varusslaget •	• Underklasse

Pyrrhusejr

Side 47 kan du læse om kong Pyrrhos. På dansk har vi udtrykket "en pyrrhusejr".

- Find ud af, hvad ordet betyder.
- Nævn andre situationer fra historien eller dit liv, som kan kaldes pyrrhusejre.

Gundestrupkarret

Relieffet på Gundestrupkarret, side 49, viser en ofring.

- Hvad bliver ofret
- Søg billeder af Gundestrupkarret på internettet. Find ud af, hvad karrets andre relieffer betyder.

Kilde om kelterne

Side 49 kan du læse om kelterne. *Allers illustrerede Konversationsleksikon* fra 1908 fortæller bl.a. følgende.

"Kelterne havde en kraftig vækst, en meget hvid hud, blå øjne og blond eller rødligt hår. De havde et livligt temperament, var forfængelige, overmodige og pralende, ligesom de var tapre i kamp. Men (de) blev let forsagte, når det første voldsomme angreb på fjenden ikke lykkedes. De var dog ikke fremmelige nok til at stifte selvstændige riger af varighed eller til at skabe en egen kultur. De blev da også fortrængt af de germanske og slaviske folk. Romerne underlagde sig dem. De blev romaniserede og forsvinder af historien som selvstændige. [...]

Kelternes åndelige begavelse var ikke ringe. Tale- og digtekunsten stod i stor anseelse hos dem. Krig og kamp var de fornemmes lyst, og dyrkningen af jorden overlodes som en lavere bestilling til de med tiden ufrie Bønder. De delte sig i en herskesyg præstekaste, druiderne, som tillige med den overmodige adel havde al magt i hænderne, medens bondestanden efterhånden sank ned til at blive en klasse af livegne."

Læs, hvad der står om kelterne i et nyere, større leksikon.

Sammenlign med teksten fra *Allers illustrerede Konversationsleksikon*.

- Hvilke ligheder er der?
- Hvilke forskelle er der?
- Hvordan vil du forklare forskellene?

Kelterne

Lav i grupper en udstilling om kelterne. Hver gruppe kan koncentrere sig om temaer som:

- Krig og våben
- Erobringer
- Dagligliv
- Religion

Oplysninger kan bl.a. findes i:

- Martell, Hazel Mary: *Kelterne*, Flachs 1998
- På internettet: BBCs side for børn om kelterne: <http://www.bbc.co.uk/wales/celts/>

Gladiatorkamp

Se billedet side 48. Forestil dig, at man havde journalister i Romerriget. Skriv en sportsreportage om begivenheden. Du kan finde billeder på internettet til din reportage. Du skal dog først finde oplysninger om gladiatorkampe, fx i:

- Antram, David: *Fri mig for at blive romersk gladiator*, Carlsen 2000
- Rasmussen, Nis: *Spartacus*, Cadeau 2003
- Hynson, Colin: *Det gamle Rom*, Billesø & Baltzer 2005

Republikken Rom

Side 48-53 kan du læse om Rom.

- Hvilke forandringer skete der i de områder, som Rom erobrede?
- Hvordan kunne bønderne og godsejerne tilpasse sig de nye tider?
- Hvordan forsøgte kejseren at gøre livet godt for borgerne i Rom?
- Hvad vil du kalde den styreform, der var i Rom?
- Hvordan vil du vurdere forholdene for borgerne i Rom? Overvej fx: Hvad var fordelene og ulemperne ved at være borger i Rom? Hvordan kunne man forbedre forholdene for borgerne?

Romerriget

Side 51 viser et kort Romerrigets udvikling. Lav ved hjælp af en computer eller papir og farver en grafisk fremstilling i form af en tidslinje, der skal give et overblik over Romerrigets udvikling og sammenbrud.

På tidslinjen skal du markere:

- Tidspunkter for erobringer og vigtige slag
- Hvem der sad på magten i hvilke perioder
- Udvælg 3-4 tidspunkter, og illustrer ved hjælp af kort Romerrigets størrelse.

Mordet på Cæsar

Side 50 kan du læse om mordet på Julius Cæsar.

Kilde 1:

Fra Ulrik Grubb m.fl.: *Overblik – verdenshistorie i korte træk*, 2005.

”Caesar gik straks i gang med at erobre resten af Gallien frem til Rhinen. Erobringerne blev kritiseret af hans politiske modstandere, som frygtede Caesars politiske ambitioner. Uenigheden førte til den anden borgerkrig 49-45 f.Kr., hvor Caesar gjorde sig til konsul på livstid. Men hans enerådende politik bragte ham i konflikt med magtfulde politikere, som myrdede ham i 44. f.Kr.”

Kilde 2:

Fra Nordahl Rolfsen: *Mindre Verdenshistorie*, 1917.

”Cæsar faldt, fordi han ville det nye, som var godt, og det forstod de andre ikke. De forstod ikke, at Rom ikke kunne være Fristat længere. [...]

Det er sandt, at de romerske borgere ville miste selvstyret og friheden, når én regerede (Cæsar). Men det er også sandt, at når alle borgere, og alle blev lige under én mand, så blev det til frihed, kan man sige, for alle de millioner uden for Rom, som før havde været undertrykt og udpint af romerske købmænd og romerske embedsmænd.”

- Sammenlign de to kilders forklaringer på, at Cæsar blev myrdet.
- Sammenlign de to kilders vurdering af Cæsar.
- Hvordan vil du forklare forskellene?

Augustus

Sueton (Gajus Suetonius Tranquillus) (ca. 70-130) var romersk historiker, der skrev flere biografier om kejserne. Om Augustus udseende skrev han bl.a.:

”Hans ydre var ualmindelig smukt og på alle alderstrin højst tiltalende, skønt han ringeagtede alle forskønnelsesmidler. Med sin frisure var han så ligegyldig, at han lod sig behandle i en fart af flere frisører på én gang og snart lod sit skæg klippe, snart rage og, mens det stod på, læste noget eller endog skrev. Hans udtryk var, hvad enten han tav stille eller talte, roligt og klart. [...] Han havde klare og strålende øjne, og han ville gerne, at folk skulle tro, at der var en vis overnaturlig magt i hans blik. Det var ham derfor en glæde, når folk slog øjnene ned, som om de var blændede af solen, når han så skarpt på dem. Da han blev gammel, så han mindre godt med det venstre øje. Hans tænder sad med store mellemrum, var meget små og sorte, hans hår svagt bølget og mørkeblondt, hans øjenbryn sammenvoksede, hans øren temmelig små, hans næse noget fremspringende ved roden og hængende i spidsen, hans hudfarve midt mellem mørk og lys. Han var lille af vækst [...] men man lagde ikke mærke dertil, da han var så smukt skabt og godt proportioneret, at det alene kunne ses ved sammenligning med en højere person, der stod ved siden af ham.”

(Suetons beskrivelse findes i Rudi Thomsen: *Augustus. Liv og virke*, 2001)

- Hvilket indtryk giver Sueton af kejser Augustus?
- Hvor troværdig er Suetons beskrivelse af kejser Augustus? Begrund dit svar.
- Der findes et stort antal skulpturer og afbildninger af kejser Augustus (søg på fx <http://image.google.com>). Hvordan passer afbildningerne med Suetons beskrivelse?

Fantastiske Augustus

Kilde 1:

I Nordahl Rolfsen: *Mindre Verdenshistorie*, 1917, findes denne beskrivelse af Kejser Augustus:

”Kejser Augustus og det romerske rige

Freden. Da Augustus en dag sejlede langs Italiens kyst, mødte han et skib, som kom fra Aleksandria. De, som var om bord, både passagerer og matroser, hilste ham i hvide klæder, brændte røgelse for ham som for en gud og råbte: ”Dig kan vi takke for, at vi lever og er frie folk. Dig kan vi takke for vor sikkerhed og rigdomme.” Der var meget sandt i disse ord. Der var kommet fred og med freden sikkerhed. Folk kunne handle, og med handelen kom rigdom.

Provinserne. Det er også sandt, at de, som boede i provinserne, blev lykkeligere, end de havde været før. Kejseren sørgede for, at de romerske embedsmænd ikke mere fik lov til at plyndre. ”En god hyrde klipper sine får, men flår dem ikke.” Det ord handlede kejser Augustus efter. To mænd, som kejseren holdt meget af, havde taget alt for mange penge i provinserne. Da blev han vred. Og de to mænd dræbte sig selv. Kejseren sendte sine folk ud for at kræve skat, så han havde rede på det alt sammen.

Vejene. Kejser Augustus byggede store landeveje. Der var gode landeveje før hans tid, men der kom flere til i kejsertiden. Vi kan regne, at der var 372 store landeveje, og at de tilsammen havde en længde af 75.000 km [...] Det, som det først og fremmest gjaldt om for romerne, var hurtigst muligt at kunne sende

deres soldater ud til de fjerneste provinser, hvis der skulle komme noget på. Derfor byggede de i lige linje, gennembrød bjergene, jævnedede dalene, fyldte sumpene, byggede milelange dæmninger og broer over de rivende floder. [...]

Post. Langs alle de veje, som gik ud fra milepælen på torvet i Rom, ansatte kejser Augustus unge folk, som skulle bringe bud. Senere kommer der tillige heste og vogne. Det bliver et helt postvæsen. I alting kommer der Orden. Der er fred, sikkerhed, handel og rigdom, som før sagt. Kejseren er som en stor politimester over det hele rige. [...]"

Augustus selv regerede til året 14 efter Kristi fødsel. *På hans tid var det altså, at det hændte, som er det største, der er sket i Verdenshistorien: Jesu Kristus blev født."*

- Hvad roser kilden kejser Augustus for?
- Vurder kildens udsagn om kejseren kritisk (du kan evt. bruge oplysninger om Augustus fra en nyere historiebog).
- Ville den sidste sætning stå i en nyere historiebog? Begrund dit svar.

Kilde 2:

Historikeren Harry Haue har givet denne begrundelse for, at alle elever i folkeskolen skal vide noget om kejser Augustus:

"Augustus indså, at skulle han kunne holde sammen på det mægtige imperium, var han nødt til at skabe et mere struktureret samfund med en fælles kultur, et fælles sprog, ordentlig infrastruktur og militær disciplin. Han fik handlen og landbruget organiseret og Rom byfornyet. Og over det hele regerede han selv egenrådigt, nærmest som en monark. Det var en på mange måder utrolig moderne statskonstruktion båret af tanken om, at en centralt styret enhedskultur med tætte forbindelser til de omkringliggende lande er nødvendig for fred og dermed muligheden for velstand [...]"

Augustus er interessant i dag, ikke alene som en af historiens betydningsfulde romerske kejsere, men også i diskussionen om, hvad EU egentlig er for en størrelse. Og et eksempel på, at denne måde at indrette samfundet på, med det overordnede formål at sikre fred og fremgang, ikke er ny. Fælles ydre fjender var et kerneincitament (motivation) for samarbejde dengang og er det stadig. Det åbner videre op for diskussionen om Tyrkiets rolle i EU. Hvad har tyrkerne til fælles med den europæiske identitet? Der er det vigtigt at vide, at de tidligere har været en del af identiteten. Endda dengang identiteten begyndte at opstå."

(kilde: Kristeligt Dagblad, 19. september 2006)

- Sammenlign Harry Haues beskrivelse af kejser Augustus med Nordahl Rolfsens.
- Vurder Harry Haues begrundelse for, at kejser Augustus er vigtig i historieundervisningen.

Kongens rådgiver

Side 58 kan du læse om kongerne i Himlingeøje.

Forestil dig, at du er stormand og lever på Sydsjælland i jernalderen. Kongen har kaldt til møde. Han overvejer, om han skal sende krigere ned i Europa og hjælpe den romerske kejser. Du skal rådgive kongen. Fortæl først kongen, hvad du synes fordelene og ulemperne ved at hjælpe romerne er. Fortæl herefter, hvad du synes han skal gøre.